

Stanje humačkog samostana nakon savezničkog bombardiranja

Nadjite načina, da nam javite ono o kronicama, i datum, kad ćemo ih početi moliti. Ako ste Vi što posebno o ovome pisali provincijalu, naravno da ovo otpada. Ja računam sa stvari-

ma, kako su meni poznate. Možda Vi imate drugi način.

Preporučujući se u svete molitve Vas i svu braću mnogo pozdravlja sinovski Vam odani Vaš. Za svaku

sigurnost ne podpisujem se. Vi ćete po sadržaju poznati, tko Vam piše.

Zagreb, 11. XI. 1945. ✍

BISKUP ARNERIĆ, JUGOSLAVENSKI OFICIR I VRAĆEN KRIŽ

Savjest progovori kad-tad

► Piše: **dr. sc. fra Šimun Šito Ćorić**

Bilo je to za vrijeme jedne godišnje Ljetne škole u drugoj polovici 70-ih godina XX. stoljeća. Nisam siguran je li na poziv fra Vlatka Badurine, trećoredca, ili dr. Josipa Turčinovića dvije sam godine bio u organizacijskom odboru Škole.

Taj sam put predvodio jednu skupinu sudionika. Bio je tu i šibenski

biskup Arnerić s kojim sam se otprilje znao i koji me nekako poštivao kao sina, branio me od onih crkvenjaka koji su mi prigovarali zbog civilne odjeće, duge kose i brkova te javno cijenio moj prilično tada radikalni i »disidentski« pristup (kako se on znao šaliti sa mnom) u našim duhovno-crkvenim raspravama.

U jednoj stanci povuče me na stranu i šapnu mi kao u povjerenju da ima nešto posebno za mene i da će mi to reći kasnije uz kavu. Tako je i bilo. Ispričao mi je da je bio pozvan k jednom bivšem jugoslavenskom oficiru u teškoj bolesti. Biskup mi nije krio da je ispovjedio toga oficira te da su u više navrata razgovarali i izvan

ispovijedi. Oficir mu je, između ostalog, pričao kako su oni, partizani, osvajali Široki Brijeg. Biskup ga je kratko citirao govoreći kako su provalili u franjevački samostan i uništavali ili uzimali sve što su stigli i što su mislili da vrijedi. On je, taj oficir, uzeo jedan stari metalni križ, gurnuo ga sebi u njedra i sačuvao. Međutim, to ga već dugo progoni i sada ga vraća biskupu... U tom duhu pričao mi je biskup Arnerić.

Tada je uvukao ruku u svoju torbu i izvadio upravo taj križ. Rekao je da mi ga daje kao hercegovačkom mladom franjevku da mi bude vazda za blagoslov. Bio sam vrlo ganut time i nisam to krio. Pritom mi je bez razmišljanja došlo na pamet što sam mu odmah i rekao. Obećao sam mu, naime, da ću vratiti taj križ u samostan na Širokom Brijegu da se tamo čuva, a znam da će me pratiti gdje god budem bio jer ga je zacijelo držao i njime blagoslivljao barem koji od mučenih i naših ubijenih fratara. Biskup nije krio svoje iznenađenje i znam da mi je rekao nešto vrlo pohvalno...

Zamolio sam ga pritom da mi i napiše što mi je ispričao pa da ja to zajedno s križem, kao svjedočanstvo, predam u samostan na Širokom Brijegu. Biskup se malo iznenadio, dvoumio se, no ipak je obećao da će mi to napisati. Ostao mi je dojam da nije htio izigrati povjerenje oficira s kojim je bio u vezi. Sutra mi je stvarno predao omotnicu. Unutra je bilo kratko i vlastoručno napisano sve što mi je ispričao i potvrđeno njegovim potpisom i biskupskim pečatom. Rekao mi je da će mi drugom prigodom o tome više reći.

Sve sam to predao fra Vencelu Kosiru na Širokom Brijegu. On je bio oduševljen tom za mene važnom sitnicom. Zagledao je taj izlizani križ i rekao mi da je nastao potkraj prošloga stoljeća i da je to križ kojim se križalo i dijelilo oprostjenje za vrijeme pučkih misija po župama. Napomenuo sam mu da bi bilo dobro da i on zahvali biskupu Arneriću te da prvom prigodom od njega dozna više o tom slučaju jer sam odmah mislio da bi taj oficir mogao puno toga znati i više ispričati o tom crnom vremenu. Obećao mi je da će to učiniti.

Kako sam ubrzo otišao na studij u Ameriku, nisam imao prigodu pričati o tome s biskupom Arnerićem. Jednom, nakon povratka iz Amerike, zapravo već sam bio misionar u Švicarskoj, moj mi je otac Andrija ispričao da me je pozdravio fra Vencel (s kojim je on prijateljevao) i rekao otprilike ovako: »Pozdravi Malog (tako me je zvao pri našim susretima, o. a.) i reci mu da sam došao do finih podataka o križu koji mi je od onog biskupa donio.«

Danas sam uvjeren da fra Vencel nije propustio to sve zabilježiti, samo je pitanje gdje je to pohranio jer znam da je uvijek računao da mogu doći udbaši i napraviti pretres samostana.

Najvjerojatnije je o tome nešto ostalo i u pismohrani biskupa Arnerića.

Iako ne znam u kojoj ladici ili o kojem čavlu visi danas taj stari izlizani križ, zacijelo znam da me od vremena kada sam ga prvi puta dobio u ruke prati njegov blagoslov i blagoslov onih fratara mučenika koji su njime blagoslivljali naš narod na pučkim misijama. ✍

Unutrašnjost katedrale sv. Jakova u Šibeniku

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«,
VI., 1 (10), Široki Brijeg, 2013.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR;
4,25 CHF; 6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN;
EU 7,5 EUR; CH 8,50 CHF;
SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Zastupništvo, distribucija, pretplate:
Ihtis, Zrinskih i Frankopana 22,
88000 Mostar; mob.: 063-837-002;
e-adresa: udругaihtis@gmail.com

Računi samo za pretplate (računi za dobrovoljni prilog na zadnjoj korici):
BiH (Ihtis Mostar): ProCredit Bank
d.d. Sarajevo, poslovnica Mostar –
1941053316700142
HR (Tihomir Čule): ZaBa, poslovnica
Metković – 2360000-3610872394
INOZEMSTVO: IBAN: BA39 1941
0533 1670 1209; SWIFT CODE:
MEBBBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Svaki izlazak ovoga našega glasila prava je radost. Čovjek prepoznaje da u društvu nastavljaju živjeti snage kojima je do istine, pravde, života domovine s obiju strana granice. Valja to znati u ova vremena krize kada nas nastoje zbuniti s raznih strana.

Neokomunistička vlast u Hrvatskoj nastavlja svojim putem dok na mnogim poljima društvenog života nastoji vratiti povijesni kotač u neka druga vremena. Događa se to i na polju ubijenih u Drugom svjetskom ratu i poraču te u 45 godina bezdušne komunističke vladavine. Između ostaloga, zatvaraju Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugoga svjetskog rata. Poručuju da postoji samo njihova istina i ništa više. Umjesto toga, morali bi se sjetiti pomirbe iz devedesetih godina prošloga stoljeća, onih godina kada smo morali ratovati za svoju slobodu. U svojim smo glavama nosili različite poglede na život, ali i istu ljubav prema slobodi i domovini. Zbog toga smo pobijedili.

Ovdje na Širokom Brijegu Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i porača te Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« misle drukčije od hrvatskih vlasti s obiju strana granice. Brinu se da ubijeni i nedostojno pokopani nađu svoje mirno posljednje počivalište. Tako smo nakon izlaska prošloga broja

ovoga našega glasila u mjesnom groblju Mekovac pokopali 42 žrtve iz Drugoga svjetskog rata i porača. Ima tu Nijemaca, ustaša, domobrana, partizana, civila i franjevaca. Pokušali smo barem nekima, jer je za sve preskupo, s pomoću DNK analize vratiti i ime i prezime, ali samo je 14 uzoraka dalo potvrđan ishod. To opet ne odgovara uzorcima onih koji traže nekoga svoga. No, nije nam žao. Učinili smo sve što je u našoj trenutnoj moći. Kostri smo im odvojeno položili u limene sandučice, stavili na njih oznake gdje su točno pronađene i položili u zajedničku općinsku grobnicu. Namjeravamo u do gledno vrijeme sagraditi i odgovarajuću kosturnicu. Sve ih poštujemo i odnosimo se prema njima ljudski. Bez pomirbe nema nam zajedničke budućnosti.

Iako za sada nismo s pomoću DNK analize uspjeli pronaći franjevca među spomenutim ubijenima na Širokom Brijegu, nastavlja se potraga za posmrtnim ostacima naše ubijene braće. Trenutno je u tijeku DNK analiza ubijenih na Tomića njivi u Ljubuškom. Nadam se da će biti gotova do izlaska sljedećeg broja našega glasila, a možda će čak dotle biti i pokopani. Ipak, brzina nije važna, važno je da nastavljamo zacrtanim putem.

Nema nam druge nego osloniti se na same sebe jer je društvo oko nas podbacilo. Ali, Bog je s nama i zbog toga je pobjeda naša.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o mučeništvu	42
Podsjetnik	15	Glas o znakovima	46
Povijesne okolnosti	19	Pobijeni	47
Povjerenstva	28	Djela pobijenih	53
Stratišta	30	Odjek u umjetnosti	54
Istraživanja	32	Razgovor	56